

Sygn. akt **XXVII Ca 524/18**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVII Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Piotr Wojtysiak
Protokolant:	sekr. sądowy Agata Borówka

po rozpoznaniu w dniu 19 marca 2019r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **(...) S.A. z siedzibą w W.**

przeciwko **(...) Sp. z o.o. w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda i pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie

z dnia 24 sierpnia 2017 r., sygn. akt II C 2128/16

- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie jedenastym i zasądza od (...) Sp. z o.o. w W. na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 250 (dwieście pięćdziesiąt) euro wraz z odsetkami ustawowymi za późnienie od dnia 2 września 2016r. do dnia zapłaty oraz kwotę 317 (trzysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
- oddala apelację pozwanego;
- zasądza od (...) Sp. z o.o. w W. na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 900 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Sygn. akt **XXVII Ca 524/18**

UZASADNIENIE

Pozwami wniesionymi w dniu 18 października 2016 roku w sprawach połączonych II C 2128/16. II C 2129/16, pozwami wniesionymi w dniu 22 listopada 2016 roku w sprawach II C 3173/16. II C 3174/16 oraz pozwanymi wniesionymi 15 grudnia 2016 r. w sprawach II C 177/17, II C 178/17 (...) sp. z o.o. w W. żądała zasądzenia od (...) sp. z o.o. w W. po 250 Euro wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie tytułem odszkodowania za opóźniony lot, jak również wniosła o zasądzenie od pozwanej zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozwy (...) Sp. z o.o. wniosła o oddalenie każdego z powództw.

Wyrokiem z dnia 24 sierpnia 2017 r. Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w W. od pozwanego na rzecz powoda: co do wierzytelności związanej z cesją od K. B. kwotę 250 euro z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 19 sierpnia 2016 r. do dnia zapłaty; co do wierzytelności związanej z cesją od G. R. kwotę 250 euro z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 19 sierpnia 2016 r. do dnia zapłaty; co do wierzytelności związanej z cesją od Z. L. kwotę 250 euro z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 22 września 2016 r. do dnia zapłaty; co do wierzytelności związanej z cesją od B. P. kwotę 250 euro z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 22 września 2016 r. do dnia zapłaty; co do wierzytelności związanej z cesją od M. C. kwotę 250 euro z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 02 września 2016 r. do dnia zapłaty. Oddalił powództwo co do wierzytelności związanej z cesją od A. C. oraz dokonał rozliczenia kosztów procesu.

Od powyższego orzeczenia pozwany wniósł apelację zaskarżając je w zakresie uwzględniającym powództwo, tj. co do pkt 1-10 oraz zarzucając naruszenie:

1. art. 5, 6 i 7 Rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów z uwzględnieniem znaczenia tych przepisów nadanego wyrokami Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawach C-402/07 i C-432/07 oraz C-581/10 i C-629/10 poprzez ich błędne zastosowanie skutkujące błędną oceną charakteru prawnego ryczałtowego odszkodowania;
2. art. 449 k.c. i art. 509 § 1 k.c. w zw. z art. 58 k.c. poprzez przyjęcie, że odszkodowanie będące przedmiotem umowy cesji między pośrednikiem prawnym powoda a powodem może być przedmiotem przelewu i uznanie, że doszło do skutecznego przelewu wierzytelności na powoda;
3. art. 509, 351¹ w zw. z art. 58 k.c. i art. 384 k.c. poprzez błędne przyjęcie, że pozwanej, nie będącej stroną umowy cesji, nie służy zarzut nieważności przelewu czy nadużycia prawa;
4. art. 15 Rozporządzenia w zw. z art. 385¹ k.c. i art. 58 k.c. poprzez dopuszczenie klauzuli niezgodnionej indywidualnie z konsumentem, która ogranicza wysokość odszkodowania wynikającego z art. 7 Rozporządzenia, a w konsekwencji uznanie, że doszło do nabycia wierzytelności objętej pozwem przez powoda;
5. art. 353¹ w zw. z art. 58 k.c., art. 384, 385¹, 385³ pkt 2, 3, 4, 8, 10, 14, 19, 20, 22, 388 k.c. poprzez ich niezastosowanie lub błędne zastosowanie i przyjęcie, że treść umowy cesji, w tym treść niezgodnionych indywidualnie z konsumentem klauzul zawartych w regulaminie i cenniku portalu (...) .pl, mieści się w granicach swobody umów, nie zawiera klauzul niedozwolonych, na które mogłyby powoływać się pozwana, a także poprzez uznanie ww. postanowień za jednoznaczne, a w konsekwencji uznanie, że doszło do nabycia wierzytelności objętej pozwem przez powoda;
6. art. 510 § 2, 509 w zw. z art. 58 k.c. poprzez przyjęcie ważności umowy przelewu pomimo braku causae tej umowy;
7. art. 511 k.c. oraz 74 i 78 k.c. poprzez ich niezastosowanie i uznanie, że przelew wierzytelności, z której Powód wywodzi swe roszczenie nie wymaga formy pisemnej, a wystarczający jest podpis złożony za pomocą wskaźnika myszki;
8. art. 56 k.c. i art. 5, 6 i 7 Rozporządzenia z uwzględnieniem znaczenia tych przepisów nadanego wyrokami Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawach C#402/07 i C-432/07 oraz C-581/10 i C-629/10 poprzez ich błędne zastosowanie oraz naruszenie prawa procesowego w postaci art. 227, 233 i 316 k.p.c., w tym poprzez błędne ustalenie faktyczne, że roszczenie będące przedmiotem przelewu nie wynika z zawartej w formie pisemnej umowy przewozu;

9. art. 316, 227, 228, 229, 230, 232 i 233 k.p.c. i dokonanie błędnych ustaleń faktycznych poprzez uznanie, że doszło do zawarcia umowy cesji i powód nabył dochodzone pozwem roszczenie;

10. art. 65 § 2 k.c. poprzez uznanie, że wolą stron było dokonanie przelewu wierzytelności, a w konsekwencji uznanie, że doszło do nabycia wierzytelności objętej pozwem przez powoda;

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania za obie instancje według norm przepisanych.

Powód wnosil o oddalenie apelacji pozwanego oraz wniósł apelację w zakresie oddalającym powództwo, tj. co do pkt 11-12 oraz zarzucając naruszenie:

1. art. 231 k.p.c., poprzez oddalenie powództwa co do wierzytelności związanej z cesją nabytą od A. C. wobec niewykazania umocowania M. C. do działania w imieniu małoletniej A. C., podczas gdy z faktów ustalonych w trakcie postępowania przed Sądem I instancji, takich jak: fakt posiadania takiego samego nazwiska jak M. C., fakt wykupienia jednej rezerwacji imprezy turystycznej, fakt złożenia przez M. C. oświadczenia o przysługiwaniu jej władzy rodzicielskiej nad małoletnią A. C. i zarządu jej majątkiem, wynika, iż M. C. jest przedstawicielem ustawowym (matką) małoletniej A. C.;

2. art. 233 §1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a mianowicie załączonego do pozwu potwierdzenia rezerwacji - dokumentów podróży, potwierdzenia zawarcia umowy przelewu wierzytelności z dnia 14 sierpnia 2016 r., w którym M. C. oświadczyła, iż przysługuje jej władza rodzicielska nad małoletnią A. C. i zarząd jej majątkiem, co doprowadziło Sąd do błędnego ustalenia, iż nie zostało wykazane umocowanie M. C. do działania w imieniu małoletniej A. C..

Wskazując na powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kwoty 250 euro wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 2 września 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania wg norm przepisanych.

Ponadto, powód wniósł o przeprowadzenie dowodu z odpisu skróconego aktu urodzenia A. C., na okoliczność ustalenia przedstawicieli ustawowych małoletniej A. C..

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda zasługiwała na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego za słuszne uznać należało zarzuty apelacji powoda w zakresie dokonania przez Sąd Rejonowy błędnego ustalenia faktycznego, co do braku wykazania, iż M. C. była uprawniona, jako przedstawiciel ustawowy A. C. do zbycia przysługującej jej córce wierzytelności na rzecz powoda.

Nie ulega wątpliwości Sądu Okręgowego, że z całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, w szczególności z treści dokumentu podróży – program i informacji dotyczącej przelotu wynika, iż M. i A. C. podróżowały razem, przy czym przy danych A. C. widnieje oznaczenie, że jest dzieckiem. Zdaniem Sądu Okręgowego nie było konieczne przedstawienie aktu urodzenia A. C. celem wykazania, że M. C. jest matką, a co za tym idzie przedstawicielem ustawowym A. C.. Sąd Rejonowy w przypadku powzięcia wątpliwości co do tej okoliczności miał możliwość jej zweryfikowania poprzez system PESEL-SAD, na podstawie którego mógł ustalić imiona i nazwiska rodziców Z. M..

Ponadto, skoro w ww. dokumentach widnieją dane dwóch osób o tych samych nazwiskach, z czego przy danych jednej oznaczono, że jest to dziecko, to doświadczenie życiowe pozwala na ustalenie, że są one spokrewnione, a wiek obu osób prowadzi do wniosku, ustalony na podstawie ich nr PESEL, iż są one matką i córką.

Z powyższych względów, uwzględniając zarzuty apelacji powoda, Sąd Okręgowy dokonał zmiany zaskarżonego orzeczenia i uwzględnił powództwo również w zakresie cesji co do wierzytelności Z. M., o czym orzeczono na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

Natomiast, apelacja pozwanego nie zasługiwała na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że skarżąca w apelacji podnosiła wyłącznie zarzuty odnoszące się do braku legitymacji czynnej z uwagi na niedopuszczalność przelewu zryczałtowanego odszkodowania przewidzianego przepisami rozporządzenia (WE) nr 261/2004. Także w toku postępowania pierwszoinstancyjnego pozwana wskazywała podnosiła wyłącznie takie zarzuty. Nie kwestionowała natomiast zasadności samego roszczenia.

Zarzuty prawa materialnego sprowadzały się do kwestionowania przez pozwanego ważności dokonanej między powodem P. R. Sp. z o. o a K. B., G. R., Z. L., B. P. oraz M. i A. C. cesji ich wierzytelności względem przewoźnika lotniczego, z uwagi na charakter wierzytelności będącej przedmiotem tej cesji.

Z treści art. 509 § 1 k.c. wynika, że wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią (przelew), chyba że sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania.

Z reguły każda wierzytelność (pieniężna i niepieniężna), jeżeli jest zbywalna, może być przedmiotem przelewu, chyba że zakazuje tego ustawa (np. art. 449, 595, 602, 912 k.c.), umowa bądź sprzeciwia się temu właściwość zobowiązania. W ocenie Sądu Okręgowego ustawowe zakazy zbywania wierzytelności odnoszące się do roszczeń z deliktu nie mają zastosowania w realiach niniejszej sprawy. W rozporządzeniu nr 261/2004 nie rozstrzygnięto wprawdzie charakteru prawnego odpowiedzialności przewoźnika lotniczego, w szczególności nie wskazano, czy wynika ona z umowy, czy z zobowiązania pozaumownego, niemniej Sąd Okręgowy podziela pogląd o umownym charakterze tych roszczeń (vide: uchwała SN z dnia 17 marca 2017 r., sygn. akt III CZP 111/16). Roszczenie o zapłatę zryczałtowanego odszkodowania nie jest uwarunkowane wykazaniem winy w działaniu przewoźnika, ani poniesieniem szkody przez pasażera, gdyż wysokość tego odszkodowania jest określona wprost i zależy wyłącznie od długości trasy lotu. Stanowi ono w istocie rodzaj zryczałtowanej kary ustawowej za nienależyte wykonanie zobowiązania (umowy) przez przewoźnika lotniczego, służącej „uproszczonej” kompensacji dwojakiego rodzaju uszczerbku: majątkowego i niemajątkowego (co świadczy o mieszanym charakterze roszczenia), bez potrzeby dokonywania jakiegokolwiek oceny indywidualnej sytuacji pasażera. Toteż mieści się ono w reżimie odpowiedzialności kontraktowej, a nie deliktowej. Z tego względu art. 449 k.c., umiejscowiony w grupie przepisów Kodeksu cywilnego o czynach niedozwolonych, nie znajduje w niniejszej sprawie zastosowania.

Jednocześnie zdaniem Sądu Okręgowego brak jest podstaw, aby uznać, że roszczenie pasażera o wypłatę zryczałtowanego odszkodowania ma charakter osobisty, a jego natura sprzeciwia się dopuszczalności przenoszenia w drodze cesji wierzytelności. Odszkodowanie to ustalone powołanym wyżej rozporządzeniem odnosi się do generalnej odpowiedzialności przewoźnika, aktualizującej się przy spełnieniu konkretnych przesłanek enumeratywnie wymienionych w tym akcie prawnym. Natomiast okoliczności dotyczące sytuacji pasażera takie jak: element przewozu lotniczego, jako części imprezy turystycznej, czy zmiana planu podróży poprzez zaproponowanie pasażerowi lotu alternatywnego, nie zmienia tego charakteru, a służą jedynie ustaleniu zaistnienia przesłanek przyznania konkretnemu pasażerowi takiego odszkodowania.

Reasumując, zdaniem Sądu Okręgowego pasażerowi przysługuje prawo wyboru czy chce dochodzić zapłaty odszkodowania na swoją rzecz, czy też zbyć przedmiotową wierzytelność na rzecz podmiotu trzeciego i uzyskać z tego tytułu rekompensatę.

Chybiona jest także druga grupa zarzutów skarżącej mająca na celu wykazanie abuzywności postanowień stosowanych przez stronę powodową w zawieranych umowach cesji z cedentami, będącymi konsumentami, co w jego ocenie powinno skutkować nieważnością umów, jako sprzecznych z przepisami określającymi zasady zawierania umów z udziałem konsumentów (art. 384 i n. k.c.). W tym zakresie należy wskazać na treść przepisu art. 513 § 1 k.c., zgodnie,

z którym dłużnikowi przysługują przeciwko nabywcy wierzytelności wszelkie zarzuty, które miał przeciwko zbywcy w chwili powzięcia wiadomości o przelewie. Z przepisu tego nie wynika natomiast, aby pozwanemu dłużnikowi przysługiwały zarzuty przeciwko nabywcy, tj. stronie powodowej, które potencjalnie przysługiwać mogłyby zbywcy (tj. pasażerom-cedentom). Przepis art. 515 k.c. stanowi, że: jeżeli dłużnik, który otrzymał o przelewie pisemne zawiadomienie pochodzące od zbywcy, spełnił świadczenie do rąk nabywcy wierzytelności, zbywca może powołać się wobec dłużnika na nieważność przelewu albo na zarzuty wynikające z jego podstawy prawnej tylko wtedy, gdy w chwili spełnienia świadczenia były one dłużnikowi wiadome. Przepis ten stosuje się odpowiednio do innych czynności prawnych dokonanych między dłużnikiem a nabywcą wierzytelności. Również z powyżej wskazanej regulacji nie wynika, aby pozwany dłużnik mógł skutecznie podnosić zarzuty przysługujące zbywcy przeciwko nabywcy. Takie zarzuty dotyczące nieważności przelewu albo zarzuty wynikające z jego podstawy prawnej, może podnosić jedynie zbywca i to tylko wówczas, gdy spełnienie świadczenia nastąpiło do rąk nabywcy wierzytelności oraz gdy w chwili spełnienia świadczenia były one dłużnikowi wiadome.

Powyższe rozważania są zgodne z prezentowanym przez Sąd Najwyższy stanowiskiem, iż w sprawie o spełnienie świadczenia z tytułu wierzytelności objętej przelewem dłużnik może stawiać zarzuty dotyczące stosunku wewnętrznego między cedentem a cesjonariuszem, a w szczególności kwestionować prawidłowość *causae* przelewu (vide: wyrok SN z dnia 19 lutego 1998 r., sygn. akt III CKN 387/97). Sąd Najwyższy we wskazanym wyroku wyraził pogląd, który Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własny, że skoro skutkiem pierwotnego braku prawidłowej przyczyny umowy lub jej następczego upadku jest bezwzględna nieważność czynności prawnej, oddziałująca *erga omnes*, to okoliczność ta może być przedmiotem zarzutu każdej osoby mającej interes prawny w stwierdzeniu tej nieważności, a więc, rzecz jasna, także dłużnika. Dłużnik nie jest natomiast uprawniony do ingerowania w wewnętrzny stosunek łączący cedenta i cesjonariusza, kwestionując postanowienia umowne nieobarczone bezwzględną nieważnością, w tym zarzuty, które mogłyby przysługiwać cedentowi wobec cesjonariusza, jako konsumentowi.

Skoro zatem pozwana spółka nie jest konsumentem i nie łączy jej z powodem-przedsiębiorcą stosunek umowny, którego postanowienia mogłyby zostać uznane za abuzywne, to nie jest uprawniona do podnoszenia zarzutów dotyczących stosunku wewnętrznego powoda-przedsiębiorcy, jako cesjonariusza oraz konsumenta, jako cedenta. To cedenci - konsumenci mogliby powoływać się na brak doręczenia im wzorca umownego przed zawarciem umowy cesji, czyli naruszenie art. 384 k.c., czy też na fakt sformułowania postanowień umownych w sposób niedozwolony, wskazując na art. 385¹ k.c. oraz art. 385³ k.c. Konsumenci natomiast nie twierdzili, że postanowienia umowne nie zostały z nimi indywidualnie uzgodnione oraz nie twierdzą, że postanowienia te kształtowały ich prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz naruszały ich interesy w sposób rażący, to takich postanowień umownych nie sposób uznać za niedozwolone.

Odnieść się należy także do zarzutu apelacji dotyczących braku ważnej *causae* uzasadniającej dokonanie czynności prawnej zobowiązująco-rozporządzającej, co oznacza brak skutecznego przejścia wierzytelności na powoda-cesjonariusza. Zarzut ten jest w ocenie Sądu Okręgowego bezzasadny. Umową zobowiązującą, stanowiącą *causam* do przeniesienia wierzytelności, była umowa sprzedaży – zgodnie z art. 510 § 1 k.c. umowa zobowiązująca wywołała automatycznie skutek rozporządzający (tzw. umowa zobowiązująco-rozporządzająca, o podwójnym skutku). Cena była jednoznacznie ustalona w cenniku i nie zmienia tego twierdzenia fakt, że jej ostateczna wysokość zależała od określonych czynników, mogących nastąpić w przyszłości. Kluczowe jest to, że czynniki te zostały precyzyjnie w treści umów zawarte oraz cedenci w momencie zawierania umów cesji wiedzieli, na jakiej podstawie wysokość ceny zostanie obliczona oraz w jakim terminie zostanie im wypłacona. Bez znaczenia dla istnienia ważnej *causae* była niewymagalność roszczenia o zapłatę ceny w momencie zawierania umowy cesji, skoro samo roszczenie już w tej dacie istniało, a jego wysokość wynikała z przepisów prawa. Z tych też względów nie można uznać, że umowy cesji niedoszły do skutku (są nieważne).

Odnosząc się do zarzutu niewłaściwej formy umów cesji wskazać należy, że przedmiotowe umowy cesji nie wymagają formy pisemnej. Co do zasady umowa przelewu może być zawarta w dowolnej formie, w tym w sposób dorozumiany,

jednak z treści umowy powinna dać się wyinterpretować wola obu stron. Natomiast wbrew twierdzeniom skarżącego, nie można zasadnie twierdzić, że z faktu, iż podstawę tego roszczenia stanowi ustawa, wynika, że wierzytelność pasażera w postaci odszkodowania za opóźniony lot jest stwierdzona pismem i w konsekwencji, jej przelew wymaga formy pisemnej. Innymi słowy, błędnym jest założenie, jakoby roszczenie pasażera stanowiło wierzytelność stwierdzoną pismem w rozumieniu art. 511 k.c. Wobec tego, umowa cesji mogła zostać zawarta w dowolnej formie, a nawet w sposób dorozumiany. Ponadto w sytuacji, gdy obie strony zgodnie twierdzą, że doszło do przelewu wierzytelności z umowy i że obie strony miały taki zamiar i cel umowy na względzie - zbędne są rozważania i dokonywanie wykładni oświadczeń woli w tym przedmiocie. Dokonywanie takiej wykładni ma bowiem sens wówczas, gdy stanowiska stron umowy różnią się (vide: wyrok SA w Katowicach z dnia 8 marca 2005 r., sygn. akt I ACa 1516/04). Nie budzi wątpliwości Sądu Okręgowego, że umowy cesji, na podstawie których powód nabył dochodzone wierzytelności zawierały wszystkie niezbędne elementy, a oświadczenia woli cedentów (zachowania ujawnione poprzez posługiwanie się środkiem komunikacji elektronicznej) i cesjonariusza (podpis na dokumencie) były zgodne. Ponadto, fakt zawarcia umów cesji został potwierdzony pisemnie przez każdego z cedentów, co stanowi dodatkowe poświadczenie woli pierwotnych wierzycieli zawarcia umowy cesji z powodem.

W świetle powyższego stwierdzić należało bezzasadność zarzutów apelacji i prawidłowość rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego, co doprowadziło do oddalenia apelacji na podstawie art. 385 k.p.c.

W przedmiocie kosztów postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. przyznając na rzecz powoda jedną stawkę minimalną naliczoną od wartości przedmiotu pozwanego (1 250 Euro) określonej w § 2 pkt 4 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (1 800 zł x 50% = 900 zł).